

200 ANYS DEL NAIXEMENT DE VÍCTOR BALAGUER I CIRERA (1824-2024)

TERESA-M. SALA I GARCIA
Comissària del Bicentenari
tsala@ub.edu

L'any 2024, Víctor Balaguer va esdevenir una de les setze personalitats commemorades pel govern de la Generalitat de Catalunya. Des del commissariat es va orquestrar un ampli programa amb l'ajut d'un comitè executiu format pels professors de la Universitat de Barcelona Giovanni Cattini i Jordi Roca, Maria Alias, gerent de l'Institut del Patrimoni Cultural de Vilanova, el personal de la institució, Mireia Rosich, Laia Manuel, Ignasi Soler, Míriam Albà i Marijó Riba com a representant dels Amics de la Biblioteca Museu. També es va crear un Consell assessor format per Esther Alsina, Alejandra Canals, Montserrat Comas, Marina Cuccu, J. M. Domingo, Magda Gassó, Xavier López, Joan Molet, Joan Palomas, Oriol Pi de Cabanyes, F. X. Puig Rovira i Xavier Roigé. Des del moment en què inauguràvem el març de 2024 al Teatre Principal de Vilanova i la Geltrú fins a la cloenda a la Biblioteca Museu Víctor Balaguer, el març de 2025, s'ha dut a terme una intensa activitat que intentarem resumir en aquest curt espai de línies.

Víctor Balaguer i Cirera va néixer a Barcelona l'11 de desembre de 1824. Va destacar com a escriptor (poeta, dramaturg, periodista, cronista, historiador, assagista, traductor), dinamitzador cultural i polític (diputat provincial, ministre d'Ultramar i de Foment, president del Consell d'Instrucció Pública). A ell li agradava autoanomenar-se *poeta-polític* i es va donar a conèixer com a «trobador de Montserrat». Va ser un dels impulsors de la restauració dels Jocs Florals, nomenat primer cronista de la ciutat de Barcelona, creador del nomenclàtor dels carrers de l'Eixample i fundador de la Biblioteca Museu que portarà el seu nom a Vilanova i la Geltrú. De la seva trajectòria polièdrica, J. M. Domingo va glossar la figura de Balaguer poeta a l'homenatge a la poesia de la Masia d'en Cabanyes. De les col·laboracions realitzades amb altres institucions, destaca la participació en el cicle de conferències organitzat per Pere Gabriel a la Biblioteca Arús en el marc de l'exposició dedicada als bicentenaris del naixement de Pi i Margall, Clavé i Balaguer. També vàrem organitzar un col·loqui a la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona amb Anna Costal, comissària de l'Any Clavé, per parlar sobre «Víctor Balaguer i la difusió del coneixement i les arts» en confluència amb Clavé.

Un altre esdeveniment singular es va dur a terme al MNAC, amb els alumnes del Màster de Gestió del Patrimoni Cultural i Museologia de la Universitat de Barcelona. Seguint l'exemple d'Eugeni d'Ors de la proposta d'itinerari estètic *Tres horas en el Museo del Prado* vàrem organitzar «Una tarda al MNAC» amb

un recorregut i una taula rodona sobre «Les representacions plàstiques sobre l'estudi del passat» i «les històries pàtries», amb la participació de Mireia Rosich, directora del Museu Balaguer, Eduard Vallès, cap de col·leccions, acompanyat pel conservador Francesc Quílez i el museògraf Lluís Alabern.

En coincidència amb el bicentenari, una de les fites més rellevants va ser la reobertura de la Biblioteca Museu Víctor Balaguer, el 6 de juliol. A partir d'aquell moment la majoria dels actes vilanovins es van anar realitzant allà fins a la cloenda.

De setembre a novembre, el curs Gaudir UB sobre «La Barcelona de Víctor Balaguer» va aplegar deu sessions amb la participació de diversos especialistes (Joan Palomas, Montserrat Comas, Josep M. Domingo, Marina Cuccu, a més dels professors Giovanni Cattini, Jordi Roca, Antoni Ramon, Alberto López, José Alonso i jo mateixa), que es va completar amb una explicació-visita sobre el que va representar el projecte de la Biblioteca Museu, a càrrec de les directores Laia Manuel i Mireia Rosich.

El 26 d'octubre, coincidint de forma simbòlica amb la data en què es va inaugurar la institució el 1884, es va obrir l'exposició «Entre Muses. Gènesi d'un llegat universal». Com a complement de la mostra, dos dijous de cada mes es va organitzar el cicle de Diàlegs a la BMVB, on es va parlar de la Vilanova de l'època, els llibres, l'edifici, el desplegament del programa simbòlico-decoratiu, els artistes de la pinacoteca i el tema colonial (a partir de l'exemple de les Filipines).

El dia 11 de desembre, tot coincidint amb la celebració de la data del naixement de Balaguer, al Palau Moja de la Conselleria de Cultura es va organitzar un acte amb la conferència «Espanya i Catalunya: Víctor Balaguer i el liberalisme regionalista del segle XIX», a càrrec de Pere Gabriel i Sirvent, catedràtic emèrit d'història contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona.

A part dels diàlegs, cursos, conferències, taules rodones, visites, presentacions de llibres, concerts, activitats escolars, un *scape room*, teatralitzacions, trobades amb alumnes i professors, també es va anar a l'Ateneo de Madrid. Allà vàrem comptar amb la presència de l'alcalde de Vilanova i el secretario de Estado de Cultura, amb la conferència «Víctor Balaguer y el giro conservador del liberalismo progresista entre el Sexenio Democrático y la Restauración» per Eduardo Higuera, professor d'Història Contemporània de la UNED.

A iniciativa dels Amics de la BMVB es va editar un *Butlletí* monogràfic, es va escenificar una lectura teatral de les tragèdies de Balaguer i es va realitzar una presentació amb fragments interpretats de l'òpera de Felip Pedrell (a partir d'un llibret de Balaguer) *Els Pirineus*.

Entre les activitats acadèmiques, hem de fer esment de la celebració del Col·loqui Internacional L'Univers Balaguer que tingué lloc a Barcelona (al Museu d'Història de Barcelona, la facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona i la Reial Acadèmia de Bones Lletres) i Vilanova (la BMVB). Ens vàrem reunir durant tres dies per reflexionar, estudiar, reivindicar, analitzar i debatre la vigència del llegat Balaguer, amb un programa estructurat en dos grans

eixos: 1. Els espais de les ciutats i les nacions 2. Biblioteca-Museu: patrimoni i col·leccions. Amb la participació de les universitats de Barcelona, València, Montpeller, Buenos Aires, Rovira i Virgili, Autònoma de Barcelona, a més del Centre de Documentació i Museu de les Arts Escèniques i la Reial Acadèmia de Bones Lletres, vàrem intercanviar punts de vista i vàrem aprendre molt. Es va evidenciar que el manteniment d'aquest valuós llegat, que al llarg del temps ha estat motiu de recerques rellevants, implica difondre'l i continuar estudiant els vestigis conservats, sempre en diàleg amb els reptes, debats i sensibilitats del món actual. En definitiva, l'Univers Balaguer continua en expansió i s'obre a diferents tipus d'interpretacions. Està previst publicar les aportacions més significatives del bicentenari.